

EL MERCAT LABORAL VALENCIÀ I LA COVID-19

UNA VISIÓ TERRITORIAL

Direcció acadèmica

Jorge Hermosilla Pla, Universitat de València

Autors de les Universitats

Jorge Hermosilla

Vicente Budí

Antonio Martínez Puche

Luisa Alamá

José Miguel Giner Pérez

Mariano Agustín González Chouciño

Mónica Fernández Villarejo

Javier Ortega Fernández

Ghaleb Fansa

Sandra Mayordomo

Juan J. Rubert

José Vicente Aparicio

Autors dels Pactes

Amparo Ferrandis Bailén

Andrea Arnau Ribers

Arantxa Casado Maestre

Asunción Herrero Escrig

Asunción López Salvador-Rabaza

Beatriz Sancho Úbeda

Carlos Pérez Joli

Carmen Ruiz Cortina

Chelo Ibáñez Torrijos

Daniel Bergadà Badell

Dimas Pla Sirvent

Enrique Maestre Poveda

Enrique Orero Oms

Eva Garcia Salvador

Eva Porcar Huerga

Ivana Sangüesa Antoli

Javier González Cardona

Joaquín Llidó Millet

José Miguel Centelles Miró

Juan Aparicio Guadas

Judit Molina Navarro

Leonor Bailén Girona

Luis Héctor Pardo Ruiz

M.ª Consuelo Herráez Rioja

Manuel Amorós Silvestre

Manuel Martínez Rodríguez

Manuel Silva Santa

María José Villalba Aliaga

María Segura Gras

Marta Yáñez Fernández

Miguel Angel Miralles Amorós

Natalia Flores Aparicio

Olga Monferrer Trilles

Pepa Tornero Belda

Pilar Muñoz Ferrando

Rebeca Berga Parra

Rosa María Fernandez Cecilia

Rosa Mateo Hernández

Rosa Villapla Pérez

Salvador Olmos Alabau

Coordinador de l'edició

Ghaleb Fansa

Fotografies

Shutterstock

Cartografia

José Vicente Aparicio Vayà

Ghaleb Fansa

Maquetació

Demartes estudio

Traducció de textos

Juli Jordà

Edició digital

© D'aquesta edició: Universitat de València, 2022

© Dels textos: els autors

© De les imatges: els autors

Disseny

MacDiego

Il·lustracions

Cento Yuste

ISBN: 978-84-9133-513-9

DOI: <http://dx.doi.org/10.7203/PUV-OA-513-9>

Comissió de seguiment del conveni

Rocío Briones Morales. *Directora general d'Ocupació i Formació de LABORA. Servei Valencià d'Ocupació i Formació.*

Esther Alba Pagán. *Vicerectora de Cultura i Societat de la Universitat de València.*

Rosario Ferrer Cascales. *Vicerectora d'Estudiants y Ocupabilitat de la Universitat d'Alacant.*

Modesto Fabra Valls. *Vicerector de Planificació Econòmica i Estratègica de la Universitat Jaume I de Castelló.*

Jorge Hermosilla Pla. *Coordinador Acadèmic d'Avalem Territori. Universitat de València.*

Nuria Grané Teruel. *Coordinadora Universitat d'Alacant.*

Vicente Budí Orduña. *Coordinador Universitat Jaume I de Castelló.*

Conxa del Ruste Aguilar. *Subdirectora General d'Estratègia i Modernització de Labora. Servei Valencià d'Ocupació i Formació.*

Carmen Roda Zarzo. *Subdirectora General d'Ocupació de LABORA. Servei Valencià d'Ocupació i Formació.*

Emilia González Carrión. *Directora Territorial d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball d'Alacant.*

José Vicente Andrés Peñarroja. *Director Territorial d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball de Castelló.*

Santiago García Gallego. *Director Territorial d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball de València.*

ÍNDIX

PRESENTACIONS	9
Anàlisi dels efectes de la COVID-19 en el mercat laboral Valencià	9
Rocío Briones Morales. Directora general d'Ocupació i Formació de LABORA	
La COVID a la Comunitat Valenciana. Una visió territorial	11
Jorge Hermosilla, Nuria Grané, Vicente Budí.	
ANÀLISI DELS EFECTES DE LA COVID-19 EN EL MERCAT LABORAL VALENCIÀ. CARACTERITZACIÓ I TRETS TERRITORIALS	13
Jorge Hermosilla, Mónica Fernández Villarejo, Ghaleb Fansa, Sandra Mayordomo, José Vicente Aparicio. ESTEPA. Departament de Geografia. Universitat de València	
I. Caracterització del mercat laboral valencià durant el Covid-19	13
A. Contextualització de la COVID-19: identificació de les fites	13
B. Caracterització del mercat laboral valencià	14
C. El mercat laboral valencià: caracterització després de l'impacte de la COVID-19	15
D. Els afiliats a la Comunitat Valenciana: 2019-2021	15
E. Els contractes per al període 2019-2021 i la COVID-19	33
F. Demandants i COVID-19	63
G. Contractes i demandants en hostaleria i comerç, durant la COVID-19	67
H. Els expedients de regulació temporal d'ocupació i la COVID-19	85
II. Els processos territorials i les respostes a la COVID-19: Una aproximació qualitativa	95
1. Mercat laboral, ocupació i desocupació. Sectors afectats	95
2. La COVID-19 i els sectors econòmics	96
3. La COVID-19 i les empreses PIMES industrials	98
4. El factor residencial. Poblament, evolució demogràfica i medi ambient	100
5. Serveis. transport públic, obres públiques i urbanisme	101
6. Serveis i espais públics	101
7. Reacció de l'administració pública	102
8. Formació, educació i cultura	102
9. Salut i serveis sanitaris	102
10. Serveis socials, societat i pràctiques saludables	102
11. Les «Bretxes»: la falta de cohesió social i territorial davant la pandèmia	103
LA COVID-19 EN EL TERRITORI CASTELLONENC	107
Luisa Alamá, Vicente Budí i Juan J. Rubert. Universitat Jaume I. Castelló	
1. Incidència de la COVID a la província de Castelló	107
2. Evolució del comportament del mercat laboral a la província de Castelló	108
3. Conclusions	119
CARACTERITZACIÓ TERRITORIAL DE LA COVID-19 A LA PROVÍNCIA D'ALACANT	121
Javier Ortega Fernández, Mariano Agustín González Chouciño, José Miguel Giner Pérez, Antonio Martínez Puche. Universidad de Alicante	
I. La incidència de la COVID. Anàlisi i tractament estadístic de dades sociolaborals	121
II. La COVID en el territori de la província d'Alacant. Caracterització dels processos	133
III. Conclusions. Impacte de la COVID-19 a la província d'Alacant	143
CARACTERITZACIÓ ESTADÍSTICA DE LA COVID-19 A LES COMARQUES DE LA COMUNITAT VALENCIANA	145
MODEL DE QÜESTIONARI PER A ENTREVISTES EN EL TERRITORI	271

ANÀLISI DE LA INCIDÈNCIA DEL COVID-19 EN EL TERRITORI. LA VISIÓ DELS PACTES I ACORDS PER L'OCUPACIÓ	283
La COVID-19 i l'impacte territorial valencià. Una mirada des del territori	283
Javier González Cardona, Fundació València Activa María Segura Gras, Ajuntament d'Orpesa Pepa Tornero Belda, Grup d'Acció Local Caroig -Xúquer - Serra Grossa Manuel Amorós Silvestre, Agència Local de Desenvolupament Econòmic i Social d'Alacant Jorge Hermosilla, moderador, Universitat de València.	
Anàlisi territorial de la incidència de la COVID-19 en l'economia del pacte territorial Costera - Canal	285
Beatriz Sancho Úbeda, Pacte Territorial Costera – Canal	
La incidència del COVID-19 en el Rincón de Ademuz	291
Natalia Flores Aparicio, tècnica d'ocupació i emprenedoria de la Mancomunitat de municipis d'El Rincón de Ademuz	
El Camp de Túria. Anàlisi de la situació de crisi davant el COVID-19	296
M.ª Consuelo Herráez Rioja, Amparo Ferrandis Bailén, Pilar Muñoz Ferrando, Asunción Herrero Escrig, Chelo Ibáñez Torrijos, Salvador Olmos Alabau, Carmen Ruiz Cortina, Rebeca Berga Parra, Luis Héctor Pardo Ruiz, Rosa Mateo Hernández. Mancomunitat del Camp de Túria	
Mercat laboral i COVID-19 a la Ciutat de València	304
Juan Aparicio Guadas. Fundació València Activa	
El mercat laboral i el COVID-19 en el Alto Palancia	319
María José Villalba Aliaga, Judit Molina Navarro. Pacto para el Empleo Alto Palancia	
El mercat laboral i el COVID-19 a Castelló de la Plana	328
Andrea Arnau Ribers. Pacto Local por el Empleo de Castellón de la Plana	
El mercat laboral i el COVID-19 en Castelló Nord	335
Vicente Budí. Universitat Jaume I. Castelló	
Mercat laboral i el COVID-19 en Municipis Ceràmics	338
Luisa Alamá. Universitat Jaume I. Castelló	
Mercat laboral i el COVID-19 Als Ports	341
Daniel Bergadà Badell, José Miguel Centelles Miró, Eva Garcia Salvador y Ivana Sangüesa Antoli. Acord Territorial per a l'Ocupació Els Ports	
Mercat laboral i el COVID-19 en Espadán Mijares	345
Juan José Rubert Nebot. Universitat Jaume I. Castelló	
Mercat laboral i el COVID-19 en Maestrat Litoral	349
Enrique Orero Oms. Pacte Territorial per l'Ocupació Maestrat Litoral	
Mercat laboral i el COVID-19 en la Plana Baixa	353
Carlos Pérez Joli. Pacte Territorial per l'Ocupació de la Plana Baixa	
Mercat laboral i el COVID-19 en la Plana Alta Nord	359
Olga Monferrer Trilles y Eva Porcar Huerga. Pacte pel desenvolupament local i l'Ocupació Plana Alta Nord.	
Mercat laboral i el COVID-19 en municipis que no formen part de cap pacte territorial per a l'ocupació	363
Luisa Alamá. Universitat Jaume I. Castelló	
Marina Alta - Pacte'MA. Mercat laboral caracterització territorial de la COVID-19 (CREAMA)	369
Marta Yáñez Fernández, ADL Comarcal (CREAMA). Joaquín Llidó Millet. Coordinador de Projectes Experimentals (Pacte'MA) (CREAMA)	

La Marina Baixa. Mercat laboral i caracterització territorial de la COVID-19	379
Javier Ortega Fernández, Mariano Agustín González Chouciño. Universidad de Alicante	
L'Alacantí. Actei - Alacant. Mercat laboral y caracterització territorial de la COVID-19	386
Dimas Pla Sirvent. Técnico ACTEI l'Alacantí. Javier Ortega Fernández, Mariano Agustín González Chouciño, Universitat d'Alacant	
El Comtat. Mercat laboral i caracterització territorial de la COVID-19	397
Javier Ortega Fernández, Mariano Agustín González Chouciño. Universitat d'Alcant	
L'Alcoià - Actaio. Mercat laboral i caracterització territorial de la COVID-19	403
Javier Ortega Fernández, Mariano Agustín González Chouciño. Universitat d'Alacant	
Baix Vinalopó - Elx. Mercat laboral i caracterització territorial de la COVID-19	414
Manuel Silva Santa i Miguel Angel Miralles Amorós. Acord territorial d'ocupació en el terme municipal d'Elx Javier Ortega Fernández i Mariano Agustín González Chouciño. Universitat d'Alacant	
El Vinalopó Mitjà i l'Alt Vinalopó – Pacte territorial per a l'ocupació de la Vall del Vinalopó. Mercat laboral i caracterització territorial de la COVID-19	424
Rosa Villapla Pérez, Enrique Maestre Poveda i Arantxa Casado Maestre. PACTE TERRITORIAL PER A L'OCUPACIÓ DE LA VALL DEL VINALOPÓ Javier Ortega Fernández i Mariano Agustín González Chouciño. Universitat d'Alacant	
La Vega Baja – Acord territorial per a l'ocupació i desenvolupament local de la Vega Baja. Caracterització territorial de la COVID-19	435
Rosa María Fernández Cecilia, Asunción López Salvador-Rabaza, Leonor Bailén Girona, Manuel Martínez Rodríguez. Acord Territorial per a l'ocupació i desenvolupament local de la Vega Baja	
Diagnòstic estadístic sobre l'impacte de la COVID en matèria d'ocupació en els municipis de Torreveja, Guardamar i el Pilar de la Horadada	441
Javier Ortega Fernández, Mariano Agustín González Chouciño. Universitat d'Alacant	
ESTADÍSTIQUES DE PACTES - ACORDS PER L'OCUPACIÓ	447
RELACIÓ DE QUADRES. CARACTERITZACIÓ ESTADÍSTICA DEL COVID-19 A LES COMARQUES DE LA COMUNITAT VALENCIANA	534
RELACIÓ DE QUADRES. ESTADÍSTIQUES DE PACTES - ACORDS PER L'OCUPACIÓ	537

MERCAT LABORAL I EL COVID-19 EN MUNICIPIS CERÀMICS

Luisa Alamá. Universitat Jaume I. Castelló

1. INTRODUCCIÓ

El present informe analitza els efectes que ha tingut la pandèmia sobre el territori que formen els municipis consorciats dins del Pacte Territorial per a l'Ocupació de Municipis Ceràmics, és a dir, l'Alcora, Almassora, les Alqueries, Betxí, Borriana i Costur. A diferència d'altres estudis, ens detindrem en l'impacte territorial, és a dir, l'objectiu és detallar els efectes que la pandèmia ha tingut sobre els municipis que formen el Pacte, per la qual cosa la unitat bàsica d'anàlisi és el municipi. L'avantatge de reduir l'estudi al nivell local és que permet relacionar els efectes de la pandèmia segons l'especialització del territori. En termes generals, és el sector serveis el que ha patit els efectes més negatius, mentre que els efectes sobre el sector industrial depenen de l'especialització del territori. Els inconvenients són els típics d'abordar una anàlisi estadística a una escala tan desagregada. Els resultats depenen en gran part de la grandària del territori.

2. INCIDÈNCIA DE LA COVID EN EL TERRITORI DE REFERÈNCIA

Des que s'inicia la pandèmia en els municipis que formen el PACE Municipis Ceràmics, hi ha hagut un total de 7.262 casos positius i 102 defuncions, dades que suposen una incidència de l'1,4 %. Únicament Vilafamés no ha tingut cap defunció. La

taxa més elevada de defunció correspon a Costur, amb onze casos positius. Tot seguit Sant Joan de Moró, amb una taxa d'1,4 % i dos defuncions. Les Alqueries, deu, l'Alcora, tretze, i, finalment, Almassora i Borriana, díhuit i cinquanta-set defuncions, respectivament.

Municipi	Casos PCR+	Defunció (D)	Població	Ràtio (D/PCR+)
L'Alcora	1087	13	10417	1.2
Almassora	2183	18	26742	0.8
Alqueries	367	10	4464	2.7
Betxí	585	1	5618	0.2
Borriana	2831	57	35052	2.0
Costur	11	1	518	9.1
Sant Joan de Moró	140	2	3232	1.4
Vilafamés	58	0	1829	0.0
Total	7262	102	87872	1.4

Taula 1. Incidència COVID

Font: elaboració pròpia a partir de dades obertes de la Generalitat Valenciana

3. EVOLUCIÓ DEL MERCAT LABORAL

En el territori format pels municipis ceràmics, la pandèmia i les restriccions imposades, des de març del 2020 fins a setembre del 2021 (infografia 2), han impactat d'una manera significativa sobre el mercat laboral. Una anàlisi amb profunditat del territori ens porta a detectar els diversos factors que han determinat la magnitud dels efectes sobre l'activitat econòmica i el mercat laboral. A causa de les característiques de la pandèmia i de les mesures restrictives que s'han anat prenent, l'impacte ha estat condicionat pel sector econòmic i, en eixe sentit, per l'especialització del territori. En primer lloc, ens centrem en el total de contractes que s'han fet en el territori d'anàlisi, distingint entre el total i també desagregant segons sector d'activitat.

3.1 Total de contractes en el Pacte per a l'Ocupació dels Municipis Ceràmics (total i per sectors d'activitat)

El PACE de Municipis Ceràmics el conformen els municipis on hi ha situat el clúster de la ceràmica i els seus components, per la qual cosa, tal com s'observa en la taula 2, el sector industrial té un pes considerable (27,5 %). Per tant, la distribució percentual del total d'afiliats segons el sector d'activitat ens indica l'impacte de la COVID sobre el mercat laboral.

Sectors	Total d'afiliats a la Seguretat Social (%), 2019
Agricultura	4.1
Construcció	6.7
Indústria	27.5
Serveis	61.7

Taula 2. Estructura percentual dels sectors d'activitat (afiliats a la Seguretat Social, 2019), PACE Municipis Ceràmics

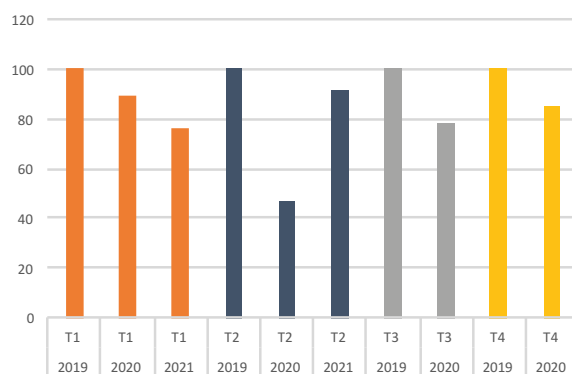
Font: elaboració pròpia amb dades procedents del Portal Estadístic de la Generalitat Valenciana

Al llarg del present apartat s'analitzen les dades corresponents als anys 2019, 2020 i 2021, agregades en trimestres. Parem una atenció especial al segon trimestre, ja que la pandèmia s'inicia al març del 2020, amb la declaració de l'estat d'alarma. L'anàlisi comparativa del tercer trimestre ens permet detectar el comportament del mercat laboral durant els mesos d'estiu.

Considerem que el 2019 és l'any prepandèmia, per la qual cosa ens serveix de referència per a

poder mesurar els efectes de la pandèmia sobre el mercat laboral. En eixe sentit, la comparativa la fem a escala trimestral i considerant com a base (100) l'any prepandèmic, 2019. La comparació entre trimestres ens permet centrar la nostra anàlisi en l'efecte pandèmic i aïllar l'efecte temporal. S'ha de tindre en compte que les dades del mercat de treball es troben significativament vinculades al període estacional.

En el gràfic 1 es pot observar l'impacte de la COVID-19 sobre el total dels duts a terme en el territori de referència. Durant el segon trimestre del 2020 (primer de la pandèmia) el total de contractes disminueix en vora el 56 % respecte del segon trimestre del 2019. En el 2021, s'hi detecta una recuperació, encara que sense arribar a assolir el total de contractes l'any prepandèmic. Al llarg del tercer i quart trimestre del 2020 el total de contractes descendeix en un 21,7 % i 14,7 %, respectivament i sempre respecte al corresponent trimestre de l'any prepandèmic.

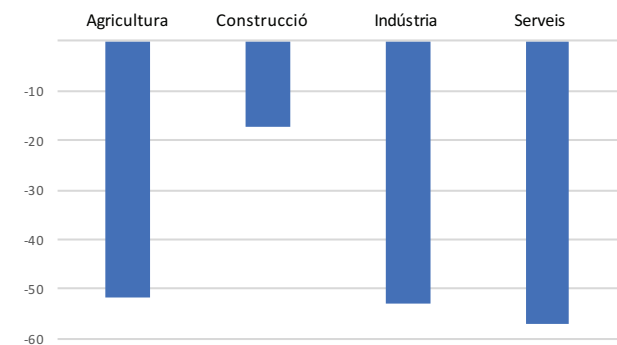
Gràfic 1. Total de contractes en el Pacte per a l'Ocupació de Municipis Ceràmics

Font: elaboració pròpia amb dades procedents de LABORA (Servei Valencià d'Ocupació i Formació)

L'anàlisi, tant agregada com per sectors (sector agrícola, industrial, construcció i serveis) ens revela que el segon trimestre del 2020 ha sigut el que ha patit l'impacte més gros respecte del total de contractes fets. Dels quatre sectors, el sector agrícola és el que ha experimentat una variació negativa menor (gràfic 2), tot i que cal destacar que, segons la taula 1, el sector agrícola és el que presenta un percentatge d'afiliats a la Seguretat Social més baix, un 6,5 %, mentre que el nombre de contractes suposa un 4,6 % del total.

Si disminuïm el nivell administratiu d'anàlisi (taula 3) i observem com ha evolucionat el total de contractes, en cada un dels municipis que formen el Pacte, veiem que, en tots, excepte Sant Joan de

Moró, l'impacte ha sigut negatiu; hi destaquen Borriana, Vilafamés i l'Alcora, amb les taxes de variació negatives més altes.

Gràfic 2. Variació del total de contractes entre el 2T del 2019 i el 2T del 2020, PACE Municipis Ceràmics

Font: elaboració pròpia amb dades procedents de LABORA (Servei Valencià d'Ocupació i Formació)

	Total 2019	Total 2020	Variació
L'Alcora	4121	3081	-25.2
Almassora	9411	7544	-19.8
Alqueries	5809	4684	-19.4
Betxí	4137	3697	-10.6
Borriana	10714	6820	-36.3
Costur	18	17	-5.6
Sant Joan de Moró	810	859	6.0
Vilafamés	1117	811	-27.4

Taula 3. Total de contractes

Font: elaboració pròpia amb dades procedents de LABORA (Servei Valencià d'Ocupació i Formació)

3.2 Total ERTO en el Pacte per a l'Ocupació de Municipis Ceràmics (total i per sectors d'activitat)

En la taula 4 es mostren el total d'expedients de regulació d'ocupació temporal (ERTO), classificats segons el sector productiu. S'observa que la primera onada de la pandèmia i les mesures restrictives que es van establir en el segon trimestre del 2020 van tindre com a conseqüència un increment dels expedients de regulació temporal d'ocupació.

Si prenem com a referència el primer trimestre de l'any pre-pandèmic, veiem que, en el cas de l'agricultura i la construcció, es passa de cap a 12 i 169, respectivament. En la indústria i el sector serveis, les dades de la taula 3 reflecteixen l'aclaparador increment d'ERTO amb la reducció consegüent de l'activitat productiva que això va suposar.

4. SINGULARITATS DEL TERRITORI

Amb la finalitat d'aprofundir en l'impacte que la COVID-19 ha suposat entre els municipis que formen el pacte, es van fer una sèrie d'entrevistes a agents locals, en general. Pel que fa al mercat laboral, tots els agents entrevistats estan d'acord que la crisi ha suposat un descens de l'activitat econòmica i, per tant, un descens en la contractació, que afecta sobretot l'economia informal, els contractes temporals i xicotetes empreses. Dels sectors més afectats per la desocupació, segons els entrevistats, hi ha l'hostaleria, perruqueries-centres d'estètica, activitats físiques, comerç no essencial, turisme, oci i sector serveis en general. Quant als més poc afectats, les assessories, empreses digitals, indústria ceràmica, sector alimentació, formació i educació, sanitat i benestar.

En relació amb els ERTO, pràcticament coincideixen amb els sectors amb nivells més alts de desocupació: hostaleria, restauració, turisme, oci i temps lliure, xicotetes i mitjanes empreses, en general. A més, els entrevistats coincideixen que, en la COVID-19 ha posat de manifest la presència de dèficits estructurals, quant a l'existència d'una bretxa digital, el teletreball, la falta de recursos públics per a conciliació i la necessitat d'innovar en aspectes com la digitalització.

	AGRICULTURA	CONSTRUCCIÓ	INDÚSTRIA	SERVEIS
2T 2019	0	0	345	12
2T 2020	12	169	4901	1183

Taula 4. Total d'expedients de regulació d'ocupació

Font: elaboració pròpia a partir de dades obertes de la Generalitat Valenciana